

JUSTITSMINISTERIET

Folketinget
Retsudvalget
Christiansborg
1240 København K

Dato: 12. januar 2021
Kontor: Sikkerhedskontor II
Sagsbeh: Morten Søndergård Pedersen
Sagsnr.: 2020-0030-5332
Dok.: 1762030

Hermed sendes besvarelse af spørgsmål nr. 420 (Alm. del), som Folketingets Retsudvalg har stillet til justitsministeren den 15. december 2020. Spørgsmålet er stillet efter ønske fra ikkemedlem af udvalget (MFU) Eva Flyvholm (EL).

Nick Hækkerup

/

Louise Mariegaard

Slotsholmsgade 10
1216 København K.

T +45 7226 8400
F +45 3393 3510

www.justitsministeriet.dk
jm@jm.dk

Spørgsmål nr. 420 (Alm. del) fra Folketingets Retsudvalg:

”Vil ministeren sikre, at der i reglerne for eksporttilladelser af våben bliver indføjet en klargøring af, at hvis der indføres eksportforbud mod et nyt land, så har det naturligvis også den konsekvens, at virksomhederne også skal indstille alle aktive kontrakter og leveringer til det pågældende land?”

Svar:

1. Det følger af våbenlovens § 6, stk. 1, at det er forbudt uden tilladelse fra justitsministeren eller den, ministeren bemyndiger dertil, at udføre våben og militært udstyr. Kompetencen til at meddele tilladelse til udførsel af våben og militært udstyr er pr. 15. juni 2018 delegeret til Rigspolitiet med klageadgang til Justitsministeriet.

Rigspolitiet kan i forbindelse med konkrete ansøgninger om udførsel af våben og militært udstyr inddrage Udenrigsministeriet som høringspart for en udenrigs- og sikkerhedspolitisk vurdering.

Justitsministeriet har forstået spørgsmålet sådan, at der spørges til konsekvensen af, at Udenrigsministeriet har truffet beslutning om fremadrettet – indtil forholdene ændrer sig – som altovervejende hovedregel at udtale sig imod ansøgninger om våbenudførsel til et bestemt land, når Udenrigsministeriet bliver inddraget i sådanne sager af Rigspolitiet, og ikke til egentlige våbenembargoer, som er vedtaget i f.eks. FN eller EU.

Ifølge våbenlovens § 2 f kan samtykker og tilladelser efter våbenloven eller efter bestemmelser, der er udfærdiget i medfør af loven, til enhver tid tilbagekaldes. Bestemmelsen har således efter sin ordlyd karakter af en generel hjemmel til at tilbagekalde tilladelser efter våbenlovgivningen, herunder udførselstilladelser.

Forarbejderne til våbenloven beskriver ikke nærmere, hvordan bestemmelsen i § 2 f forudsættes anvendt i forhold til tilbagekaldelse af udførselstilladelser. Bestemmelsen skal derfor administreres i lyset af de almindelige forvaltningsretlige grundsætninger om tilbagekaldelse på ulovbestemt grundlag, jf. nærmere nedenfor under pkt. 2.

2. En udførselstilladelse efter våbenlovens § 6 udgør en begunstigende forvaltningsafgørelse.

Begunstigende forvaltningsafgørelser, der er gyldige, kan undtagelsesvis tilbagekaldes uden udtrykkelig lovhjemmel. Om der i et konkret tilfælde er grundlag for tilbagekaldelse til ugunst for afgørelsens adressat, beror på en afvejning af henholdsvis adressatens berettigede forventninger om, at den oprindelige afgørelse (tilladelse, dispensation mv.) står ved magt, og de modstående – normalt offentlige – interesser i at få afgørelsen ændret.

I denne afvejning indgår bl.a. en vurdering af den konkrete begrundelse for tilbagekaldelsen. I den forvaltningsretlige litteratur er de konkrete tilbagekaldelsesgrunde inddelt i tre grupper afhængigt af, hvor tungtvejende disse grunde anses for at være. Afgørende hensyn til menneskeliv, sundhed og velfærd, statens sikkerhed og opretholdelse af ro og orden anses for særligt tungtvejende og hører til i den gruppe af årsager, der som udgangspunkt vil kunne begrunde tilbagekaldelse. Hensyn til lighed og konsekvens i forvaltningens administration og hensyn til det offentliges økonomi hører til i den gruppe af årsager, der normalt ikke vil være tilstrækkeligt tungtvejende til at begrunde en tilbagekaldelse. Til mellemgruppen hører bl.a. hensyn til almindelige udenrigspolitiske interesser. Sådanne hensyn vil i nogle tilfælde, men dog sjældnere end de tungtvejende hensyn nævnt ovenfor, kunne begrunde en tilbagekaldelse.

Det har desuden væsentlig betydning, om tilbagekaldelsen sker på baggrund af nye faktiske oplysninger, der ikke forelå på det tidspunkt, hvor den begunstigende afgørelse blev truffet, eller om tilbagekaldelsen er begrundet i en ændret vurdering på et uændret retligt og faktisk grundlag. Hvis der er tale om forhold, som myndigheden havde mulighed for at tage i betragtning, da afgørelsen blev truffet, antages det, at tilbagekaldelsesgrunden skal være tungtvejende.

I afvejningen af, om der kan ske tilbagekaldelse af en afgørelse på ulovbestemt grundlag, skal myndigheden som nævnt også tage stilling til adressatens berettigede forventninger om, at den oprindelige afgørelse står ved magt. Heri indgår bl.a. tilbagekaldelsens virkning for afgørelsens adressat, herunder den økonomiske betydning for adressaten og dennes realistiske muligheder for at kunne nå at indrette sig på den nye situation, der skabes ved tilbagekaldelsen.

Det har i den forbindelse betydning, om den begunstigende afgørelse er tidsbegrænset, idet f.eks. en tidsbegrænset tilladelse normalt vil indskrænke tilbagekaldelsesmulighederne inden for tilladelsens gyldighedsperiode, særligt hvor der er givet tilladelse i en kortere periode. Det bemærkes i tilknyt-

ning hertil, at eksporttilladelser meddelt efter våbenlovens § 6 til lande uden for EU/EØS meddeles for en begrænset periode, typisk 1-2 år.

Det har også betydning, hvordan og i hvilket omfang parten indtil nu konkret har udnyttet tilladelsen mv. (f.eks. om størstedelen af materiet er udført/produceret/indkøbt mv., eller om der allerede er opnået andre nødvendige tilladelser mv.). Det kan også tillægges betydning, hvor vanskeligt det må antages at være at sælge det pågældende materiel til en anden aftager (særligt specialiseret materiel i modsætning til almindeligt anvendt materiel).

Ved den konkrete vurdering af virkningerne for parten kan det endvidere tillægges betydning, om der gives parten en rimelig frist (indretningsperiode), før tilbagekaldelsen får virkning, eller eventuelt en form for økonomisk kompensation mv.

Også individuelle vilkår og forudsætninger i de enkelte tilladelser kan have betydning for afvejningen af, om – og i givet fald hvordan – tilbagekaldelse kan ske.

Eksempelvis kan der i vurderingen lægges vægt på det forhold, at tilladelsesindehaveren er orienteret om, at tilladelsen vil kunne tilbagekaldes. Rigspolitiet har i begyndelsen af 2019 ændret udformningen af eksporttilladelserne, så det klart fremgår af tilladelserne, at de kan kaldes tilbage, hvis vilkårene ikke overholdes, eller forholdene ændres, f.eks. hvis situationen i et land ændrer sig.

Rigspolitiet sørger også for at præcisere varigheden af en ønsket tilladelse over for Udenrigsministeriet, således at Udenrigsministeriet kan anbefale en kortere gyldighedstid, hvis det måtte være relevant efter en konkret vurdering.

Det bemærkes i tilknytning hertil, at bestemmelsen i våbenlovens § 2 f, hvorefter samtykker og tilladelser efter våbenloven og regler udstedt i medfør heraf til enhver tid kan tilbagekaldes, efter Justitsministeriets opfattelse indebærer, at en virksomhed, der har fået en udførselstilladelse, må forvente, at tilladelsen vil kunne tilbagekaldes. Bestemmelsen indebærer således generelt en svækkelse af de berettigede forventninger, som virksomhederne kan have til, at en meddelt udførselstilladelse står ved magt.

Der kan generelt om spørgsmålet om tilbagekaldelse af forvaltningsmyndigheders afgørelser henvises til Hans Gammeltoft-Hansen m.fl., Forvaltningsret (2. udgave, 2002), side 929 ff., Karsten Revsbech m.fl., Forvaltningsret – Almindelige emner (6. udgave, 2016), side 525 ff., Niels Fenger, 2018, side 1082 ff.

3. Rigspolitiet vil efter en konkret henvendelse kunne tage stilling til, om der foreligger sådanne nye og væsentlige faktiske oplysninger (tilbagekaldelsesgrund) om forholdene i de pågældende modtagerlande, at betingelserne for at tilbagekalde tilladelserne er opfyldt.

Det vil bero på en konkret vurdering af omstændighederne i den enkelte sag, om betingelserne for tilbagekaldelse er opfyldt. Det er imidlertid Justitsministeriets opfattelse, at der efter de eksisterende regler på området generelt er vide rammer for at tilbagekalde en meddelt udførelsestilladelse, hvis begrundelsen for tilbagekaldelsen er ændrede forhold i modtagerlandet.

4. Grundlæggende fører Danmark en restriktiv politik, når det kommer til eksport af våben og militært udstyr, bl.a. gennem en restriktiv anvendelse af kriterierne i EU's fælles regler for kontrol med eksport af militærteknologi og -udstyr og under hensyn til øvrige internationale forpligtelser.